

УДК 614.1:613.955:616/03(477)

ББК 57.3 (4 Укр)

Яна Кушнір

ПОШИРЕНІСТЬ ЗАХВОРЮВАНЬ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Нині категорія здоров'я набула особливої актуальності, зумовивши перегляд ставлення населення до власного здоров'я, і, передусім, до здоров'я підростаючого покоління.

Мета дослідження – порівняти й охарактеризувати захворюваність дітей шкільного віку в різних регіонах України.

Завдання дослідження – визначити рівень захворюваності дітей шкільного віку в різних регіонах та в Україні.

Для вирішення поставленого завдання були використані такі методи дослідження: теоретичний аналіз й узагальнення науково-методичної літератури; визначення розповсюдження різних захворювань у регіонах та Україні загалом.

Для порівняння захворюваності дітей різного шкільного віку були проаналізовані статистичні дані Волинської, Херсонської областей й України. Результати отриманих даних змінюються з кожним роком, на жаль, кількість школярів з різними хворобами збільшується й тому поширеність захворювань дітей у різних регіонах України є проблемою сьогодення: велике навчальне навантаження, комп'ютеризація, стресогенна дія, екологія тощо. Через це кожний з нас повинен замислитися вже тепер над здоровою нацією України.

Ключові слова: здоров'я, захворюваність школярів, поширеність захворювань, регіони України.

В наше время категория здоровья приобрела особую актуальность, обусловив пересмотр отношения населения к собственному здоровью, а особенно к здоровью подрастающего поколения.

Цель исследования – сравнить и охарактеризовать заболеваемость детей школьного возраста в разных регионах Украины.

Задачи исследования – определить уровень заболеваемости детей школьного возраста в разных регионах и в Украине.

Для решения поставленной задачи были использованы следующие методы исследования: теоретический анализ и обобщение научно-методической литературы; определение распространения различных заболеваний в регионах и Украине в целом.

Для сравнения заболеваемости детей разного возраста были проанализированы статистические данные Волынской, Херсонской областей и Украины. Результаты полученных данных меняются с каждым годом, к сожалению, количество школьников с различными болезнями становится больше и поэтому распространенность заболеваний детей в разных регионах Украины, как следствие, проблема современности: большая учебная нагрузка, компьютеризация, стрессогенное действие, экология и др. Поэтому каждый из нас должен задуматься сегодня над здоровой нацией Украины.

Ключевые слова: здоровье, заболеваемость школьников, распространенность заболеваний, регионы Украины.

Nowadays category Health has acquired special urgency, giving rise to a revision attitude to their own health, especially the health of the younger generation.

The aim of the study was to compare and describe the incidence of school children in different regions of Ukraine.

Objectives of the study, to determine the incidence of school children in different regions and in Ukraine.

To solve this problem we used the following methods: theoretical analysis and synthesis of scientific and methodological literature; determining the distribution of various diseases in the region and Ukraine as a whole.

To compare the incidence of all children of school age were analyzed statistics Volyn, Kherson regions and Ukraine. The results of the data vary from year to year, unfortunately, the number of students from various diseases is becoming more and because the prevalence of diseases of children in different regions of Ukraine as a result of the present problem: a large workload, computerization, stressful action, environment and so on. And so each of us must reflect today on Healthy Nation Ukraine.

Keywords: health, morbidity students, the prevalence of disease, the regions of Ukraine.

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. У системі цінностей, якими дорожить будь-яка цивілізована нація, особливе місце відводиться здоров'ю людей. Протягом багатоміліардної історії людства на різних етапах розвитку суспільства вивченню проблем здоров'я завжди приділялася велика увага. Здоров'я нації визначається, насамперед, станом здоров'я її дітей. Здоров'я дітей є інтегральним показником загального благополуччя суспільства, а також тонким індикатором усіх соціальних та екологічних негараздів [3].

Останнім часом ситуація зі здоров'ям дітей стала набагато гіршою: підвищується рівень загальної захворюваності та поширеність захворювань окремих органів і систем. Цьому сприяє зростання інтенсивності впливу екологічного та медико-соціального ризику, погіршення структури харчування, зниження ефективності проведення традиційних профілактичних заходів. Важливою особливістю сучасності є стрімке зростання кількості та зміна співвідношення факторів ризику, які впливають на розвиток і стан здоров'я дитини [1].

Результати різноманітних досліджень свідчать про наявну тенденцію погіршення показників здоров'я дітей і підлітків в Україні [4–6]. Спостерігається кількісне зростання функціональних розладів, гострої та хронічної соматичної захворюваності, вроджених вад розвитку, морфофункціональних відхилень, зростає чисельність дітей-інвалідів, викликає чималу стурбованість і той факт, що збільшується кількість дітей із розладами психіки та поведінки, відповідно зменшується група здорових дітей [2].

У літературі існує багато визначень поняття “здоров'я”. Уперше офіційне визначення здоров'я подав Річард Сігеріст (США) на початку 1940 р.: “Здоров'я – це не просто відсутність хвороб: це щось позитивне, радість життя, бадьоре сприйняття особистістю всієї відповідальності, покладеної на людину життям”. Він відмічав, що ми повинні сприймати здоров'я не лише як фізичний чи душевний стан людини, але і як соціальне явище.

В Україні гостро постає питання поліпшення рівня здоров'я та фізичного розвитку дітей. Це обумовлено й підтверджено багатьма науковцями, які присвятили свої наукові праці дослідженню та покращенню рівня здоров'я не тільки дітей, а й молоді й людей зрілого віку засобами фізичного виховання (В.Н.Платонов, Т.Ю.Круцевич, Б.М.Шиян, О.М.Лук'янова, Л.В.Квашніна та ін.). На погіршення здоров'я може впливати не лише екологічна ситуація в країні, а й зниження рівня соціального забезпечення, фізичного розвитку та медичної культури населення. Також негативно впливає недостатня можливість поширених методик оцінки стану здоров'я дітей для виявлення патологічних відхилень у дитини на початковому етапі [4; 5].

Багато вчених із різних галузей наук – педагогіки (О.Гришко, В.Кремень, В.Шпак та ін.), психології (В.Ананьєв, Г.Нікіфоров, Л.Перетятко), валеології (Е.Булич, А.Голобородько, В.Горашук та ін.), медицини (М.Амосов, А.Волик, А.Мальований) спрямовували та спрямовують свої зусилля у вирішенні питання поліпшення стану здоров'я дітей [7].

Мета дослідження – проаналізувати поширеність захворювань дітей шкільного віку в різних регіонах України.

Методи дослідження: теоретичний аналіз й узагальнення науково-методичної літератури; визначення розповсюдження різних захворювань у регіонах та Україні загалом.

Результати дослідження. Вивчення стану здоров'я дітей є важливим завданням для обґрунтування профілактичних заходів і спрямованості фізичного виховання в школах.

Захворюваність дітей віком від 6 до 17 років за період 2009–2011 років кардинально змінювалася (рис. 1).

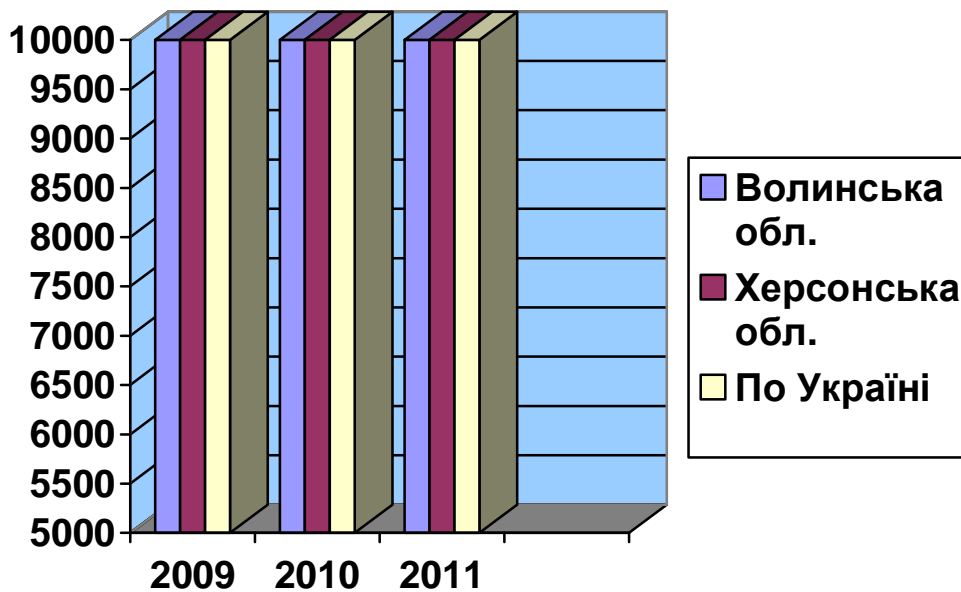

Рис. 1. Поширеність захворювань дітей (на 10 тис. відповідного населення)

Кількість хворих дітей віком 6–17 років у 2009 році у Волинській області становила 19 841,2 на 10 000 відповідного населення; у 2010 показники дещо збільшилися – 19 856,7; порівняно з 2009 та 2010 показники 2011 року зменшилися – 18 941,7 на 10 тис. відповідного населення.

У Херсонській області захворюваність дітей зменшувалася з кожним роком: у 2009 році – 17 303,2 на 10 тис. відповідного населення; у 2010 році – 16 494,3; у 2011 – 16 318,1. У цілому по Україні, на жаль, ситуація захворювання дітей з кожним роком погіршується: у 2009 році – 19 388,9; 2010 році – 19 988,3; 2011 році – 19 998,1 на 10 тис. відповідного населення.

Таким чином, ми можемо проаналізувати захворюваність дітей за різними нозологіями Волинської, Херсонської областей і в цілому по Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Поширеність захворювання дітей за різними нозологіями у Волинській області (на 1 000 дітей)

Захворювання	Кількість хворих за роками		
	2009	2010	2011
Органів дихання	894,6	910,4	828,3
Ендокринної системи	259,5	240,1	222,4
Органів травлення	163,5	161,8	156,0
Шкіри та підшкірної клітковини	78,4	83,0	86,8
Інфекції та паразитарні хвороби	74,4	71,5	77,4
Нервової системи	72,9	68,0	68,5
Кістково-м'язової тканини	65,3	66,6	69,2
Сечостатевої системи	53,2	52,1	50,0
Крові та кровотворних органів	40,4	40,0	37,7
Вроджені аномалії	25,9	26,7	28,5

Продовж. табл. 1

Системи кровообігу	22,9	22,9	23,9
Психіки та поведінки	18,4	17,6	17,2
Новоутворення	7,8	8,5	9,2
Периферичної системи	1,9	1,8	1,7

Серед хвороб дітей Волинської області перше місце займають захворювання органів дихання, з яких найбільшу групу складають гострі респіраторні захворювання: грип, ангіна (338,1); хронічний бронхіт (201,0); бронхіальна астма (152,3); пневмонія (101,4) та ін. Особливо захворюваність переважала у 2010 році.

У 2009 році другу позицію займали хвороби ендокринної системи, найпоширенішими захворюваннями є залози внутрішньої секреції (щитоподібна залоза – 53,1; надниркова залоза – 34,9; підшлункова залоза – 18,7), також на другому місці захворювання органів травлення (163,5 на 1 000 дітей стосовно інших хвороб). Найбільш розповсюдженими серед цих хвороб виявилися: гастрит – 51,3; панкреатит – 35,7; хронічний гепатит – 18,3 та ін.

До третьої групи належать захворювання шкіри та підшкірної клітковини – 86,8 на 1 000 дітей у 2011 році.

Дещо менше випадків захворюваності дітей зустрічаються в інфекційних і паразитарних хворобах, хворобах нервової системи, кістково-м'язової тканини, сечостатевої системи тощо (табл. 2).

Таблиця 2

**Поширеність захворювання дітей за різними нозологіями
в Херсонській області (на 1 000 дітей)**

Захворювання	Кількість хворих за роками		
	2009	2010	2011
Органів дихання	317,2	940,6	908,7
Органів травлення	177,1	95,6	92,3
Сечостатевої системи	94,1	33,9	36,0
Шкіри та підшкірної клітковини	43,0	82,3	81,9
Кістково-м'язової тканини	87,0	36,3	40,6
Інфекції та паразитарні хвороби	43,2	50,7	62,7
Нервової системи	36,1	45,2	44,9
Крові та кровотворних органів	49,7	38,6	36,7
Вроджені аномалії	18,6	38,3	39,9
Психіки та поведінки	39,2	35,7	34,3
Ендокринної системи	39,5	31,7	31,8
Системи кровообігу	24,7	15,8	15,2
Новоутворення	5,7	6,1	6,8
Периферичної системи	7,9	1,1	0,9

Дещо відрізняються показники Херсонської області від показників Волинської області.

Так, розглядаючи дані щодо захворювань органів дихання, які знаходяться на першому місці, ми бачимо, що найбільша кількість хворих дітей спостерігалась у 2010 році – 940,4 (на 1 000 дітей), друге місце займає захворювання органів травлення – 177,1 (на 1 000 дітей), на третьому місці знаходяться діти із захворюванням сечостатевої системи – 94,1, хвороби шкіри та підшкірної клітковини знаходяться на четвертому місці – 82,3

(на 1 000 дітей). У процесі аналізу захворювань з'ясувалося, що всі ті хвороби, які наведені в табл. 2, мають меншу поширеність, ніж ті три групи, які були розглянуті.

Таблиця 3

Поширеність захворювання дітей за різними нозологіями по Україні (на 1 000 дітей)

Захворювання	Кількість хворих за роками	
	2009	2010
Органів дихання	979,7	1035,4
Органів травлення	146,7	144,9
Ендокринної системи	95,1	93,6
Шкіри та підшкірної клітковини	85,6	86,7
Кістково-м'язової тканини	84,8	86,4
Інфекції та паразитарні хвороби	62,9	59,7
Сечостатевої системи	56,1	56,7
Системи кровообігу	35,3	36,7
Крові та кровотворних органів	16,5	43,2
Психіки та поведінки	34,5	33,8
Вроджені аномалії	26,5	27,6
Нервової системи	21,9	22
Новоутворення	8,2	8,5
Периферичної системи	1,7	1,7

В Україні, як і в Херсонській і Волинській областях, на перших трьох місцях знаходяться захворювання органів дихання, органів травлення, ендокринної системи, шкіри та підшкірної речовини й кістково-м'язової тканини. Діти з такими захворюваннями повинні бути під лікарським контролем і вчасно проходити медичне обстеження. Потрібно зазначити, що з кожним роком хвороби проявляються по-різному, і тому кількість дітей, які відносяться до різних медичних груп, також змінюється.

Висновок

За останні роки стан здоров'я підростаючого покоління, який безпосередньо впливає на працездатність дитини та фізичний розвиток, погіршується. Серед факторів, що спричиняють зниження рівня дитячого здоров'я, чи не найважливіша роль належить навчальному навантаженню, стресогенній дії, комп'ютеризації, екології та ін. Проблеми сьогодення ставлять перед нами нові завдання, такі як: комплексний підхід до оцінки стану здоров'я дітей, упровадження нових оздоровчих технологій, які дадуть змогу попередити зростання функціональних порушень й органічної патології в школярів, проведення оздоровлюючих заходів для дітей із відхиленнями в стані здоров'я й уважне ставлення до просвітницької роботи серед дітей і батьків щодо здорового способу життя.

1. Антипкін Ю. Г. Стан здоров'я дітей в умовах дії різних екологічних чинників / Ю. Г. Антипкін // Мистецтво лікування. – 2005. – № 2. – С. 172.
2. Велитченко В. К. Фізкультура для ослаблених дітей / В. К. Велитченко. – М. : Фізкультура и спорт, 1989. – 109 с.
3. Дудіна О. О. Ситуаційний аналіз стану охорони здоров'я дітей та підлітків в Україні. Забезпечення принципу соціальної справедливості відносно здоров'я дітей та підлітків / Дудіна О. О., Слабкий Г. О. // Вісник соціальної гігієни і організації охорони здоров'я України. – 2008. – № 2. – С. 8–16.
4. Квашніна Л. В. Методика визначення рівня здоров'я і адаптаційних можливостей дитячого організму / Квашніна Л. В., Величко М. І. // Перинатологія і педіатрія. – 2000. – № 2. – 498 с.

5. Лук'янова О. М. Медикосоціальні аспекти збереження здоров'я дітей, забезпечення їхнього гармонійного фізичного та інтелектуального розвитку / О. М. Лук'янова // Журнал АМН України. – 2001. – Т. 7, № 3. – С. 408–415.
6. Лук'янова О. М. Проблеми здоров'я здорової дитини та наукові аспекти профілактики його порушень / О. М. Лук'янова // Мистецтво лікування. – 2005. – № 2. – С. 615–617.
7. Сучасний стан здоров'я дітей молодшого шкільного віку : праці конф., 2012 р., Луцьк. № 2 / відп. ред. Г. О. Дробот. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 2 (18). – С. 183–187.

Рецензент: канд. біол. наук, доц. Султанова І. Д.

УДК 371.71:371.217.3

ББК 74.200.585.81

Ростислав Човган

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДИТЯЧОМУ ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ НА СОМАТИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ 10–11 РОКІВ

Вивчено стан соматичного здоров'я дітей 10–11 років у дитячому оздоровчому таборі. Дослідження проводилися на базі спортивно-оздоровчого табору “Смерічка” Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. У формувальному експерименті брали участь 89 дітей, з яких були одна експериментальна й одна контрольна групи. Експериментальну групу склали 42 особи (22 хлопчики й 20 дівчаток), а контрольну групу – 47 (24 хлопчики й 23 дівчинки). Досліджено показники та рівні соматичного здоров'я дітей 10–11 років у дитячому оздоровчому таборі. Установлено, що використання ігрових занять позитивно вплинуло на організм школярів 10–11 років. Вихідний рівень здоров'я всіх учасників експерименту був на рівні, нижчому за середній. Після експерименту в експериментальній групі тільки 9,1% хлопчиків і 10,0% дівчаток залишилися на цьому рівні.

Позитивним є те, що не було жодної дитини з низьким рівнем соматичного здоров'я; у контрольній групі відсоток таких дітей також зменшився – на 2,6% у хлопчиків і 4,8% у дівчаток. Достовірно зросла частка дітей в експериментальній групі із середнім і вищим від середнього рівнями соматичного здоров'я – у хлопчиків на 12,5%, у дівчаток на 21,6% й на 36,6 і 33,0% відповідно. Аналіз стану функціональних параметрів організму дітей експериментальної групи дозволяє стверджувати, що запропонована нами програма з переважним використанням ігрових вправ істотно підвищує працездатність учнів цієї групи, покращує аеробну потужність організму, забезпечує оздоровчий ефект усього організму.

Ключові слова: фізичний розвиток, рухова активність, індекси та рівні соматичного здоров'я.

Исследовано состояние соматического здоровья детей 10–11 лет в детском оздоровительном лагере. Исследования проводились на базе спортивно-оздоровительного лагеря “Смеричка” Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника. В формовочном эксперименте принимали участие 89 детей, из которых были одна экспериментальная и одна контрольная группы. Экспериментальную группу составили 42 человека (22 мальчика и 20 девочек), а контрольную группу – 47 (24 мальчика и 23 девочки). Исследованы показатели и уровни соматического здоровья детей 10–11 лет в детском оздоровительном лагере. Установлено, что использование игровых занятий положительно влияет на организм школьников 10–11 лет. Выходной уровень здоровья всех испытуемых был на уровне ниже среднего. После эксперимента в экспериментальной группе только 9,1% мальчиков и 10,0% девочек остались на этом уровне. Положительным является то, что не было ни одного ребенка с низким уровнем соматического здоровья; в контрольной группе процент таких детей также уменьшился – на 2,6% у мальчиков и 4,8% у девочек.

Достоверно возросла доля детей в экспериментальной группе со средним и выше среднего уровнями соматического здоровья – у мальчиков на 12,5%, у девочек на 21,6% и на 36,6 и 33,0% соответственно. Анализ состояния функциональных параметров организма детей экспериментальной группы позволяет утверждать, что предложенная нами программа с преимущественным использованием игровых упражнений существенно повышает работоспособность учеников этой группы, улучшает аеробную мощность организма, обеспечивает оздоровительный эффект всего организма.

Ключевые слова: физическое развитие, двигательная активность, индексы и уровни соматического здоровья.